

УДК 657.6

Л. Ю. Книжник,

аспірант кафедри управління національним господарством
та економічної політики НАДУ,
м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ АУДИТОРІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проаналізовано інституційну та нормативну бази підвищення професійного рівня аудиторів. Виділено особливості вдосконалення професійних знань аудиторів України. Означено основні напрями подальшого розвитку підвищення кваліфікації аудиторів в умовах реалізації євроінтеграційної політики України.

Ключові слова: державне управління, аудит, підвищення кваліфікації аудиторів, професійні знання аудиторів.

Постановка проблеми. Суспільно-політична трансформація України вимагає прийняття нових політико-управлінських рішень, підходів і стандартів в усіх сфері людської діяльності. Не є винятком і сфера аудиту. Гармонізація законодавства у сфері аудиту до європейських стандартів також є одним з орієнтирів України в рамках стратегії «Україна–2020». Підвищення якості надання аудиторських послуг до європейського рівня сприятиме зміцненню фінансової стабільності національної економіки, покращенню інвестиційного клімату, спрощенню виходу вітчизняних виробників на світові ринки, а також відкриє українським аудиторам доступ на європейські ринки. Досягнення цієї мети можливе за умови високої якості послуг аудиторів, що надаються. Кожному аудитору необхідно постійно вдосконалювати професійні знання з урахуванням вимог часу. Систематичне вдосконалення професійних знань відповідає принципу професійної етики та базовій zasadі аудиту – вимозі компетентності як запоруки якості послуг [1]. Тому дослідження особливостей удосконалення професійних знань аудиторів України є актуальним і має теоретичне та практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даною проблематикою займались багато вчених. Передусім проблема підвищення кваліфікації

аудиторів розглядається такими вітчизняними й зарубіжними авторами, як В. Гетьман, Н. Кобозева, Л. Кулаковська, М. Огійчук, С. Полякова, В. Рядська, С. Суханов, К. Утенкова, А. Шеремет та ін. У працях цих авторів висвітлюються особливості підготовки аудиторів, питання контролю якості професійних аудиторських послуг тощо.

Окремі аспекти даної проблематики у галузі державного управління висвітлюють Н. Балдич, В. Бодров, Г. Дмитренко, М. Малиш, О. Соколова та В. Юрчишин.

Разом із тим питанню вдосконалення професійних знань аудиторів наразі приділяється недостатньо уваги.

Метою статті є з'ясування особливостей удосконалення професійних знань аудиторів України та визначення перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Певна річ, професійна освіта повинна бути ефективною, отримані знання мають бути сучасними і відповідати вимогам ринку. В сучасних умовах замовник аудиторських послуг бажає працювати лише з високо професійними аудиторами. Якісне методичне забезпечення допомагає підтримувати належний професійний статус. Закон України «Про аудиторську діяльність» прямо не зобов'язує аудиторів підвищувати свій професійний рівень, однак така вимога закріплена у ст. 13 Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради про обов'язковий аудит річної та консолідованої звітності. Зазначена стаття, зокрема, вимагає від аудиторів участі у відповідних програмах безперервної освіти з метою збереження теоретичних знань, професійних навичок та цінностей на достатньо високому рівні. На виконання вимог ст. 10 Закону, а також з урахуванням положень Директиви 2006/43/ЄС Аудиторською палатою України (далі – АПУ) затверджено Положення про сертифікацію. Положення про постійне вдосконалення професійних знань аудиторів України, затверджене рішенням Аудиторської палати України від 31.05.2007 р. № 178/5 (у редакції рішення Аудиторської палати України від 30.06.2016 р. № 326/6), визначає порядок постійного вдосконалення професійних знань аудиторів. Аудитори України

щороку удосконалюють свої професійні знання та проходять контрольне тестування відповідно до вимог цього Положення. Метою постійного вдосконалення професійних знань аудиторів є безперервне поглиблення, підтримання на належному рівні, розширення й оновлення професійних знань для забезпечення високої якості аудиту та супутніх йому послуг. Контроль за організацією вдосконалення професійних знань аудиторів здійснює Комісія АПУ з сертифікації та освіти аудиторів. До системи постійного вдосконалення професійних знань аудиторів належать:

- уповноважені АПУ суб'єкти господарювання на підготовку аудиторів до контрольного тестування: навчальні заклади, центри, інститути;
- уповноважений АПУ заклад, який на підставі укладеної з АПУ угоди здійснює функції з розробки методичного забезпечення удосконалення професійних знань, включаючи розробку тестів з правильними відповідями;
- комісії з тестування, які здійснюють функції адміністрування контрольного тестування;
- профільна комісія АПУ [2].

Щорічно за погодженням з Нацкомфінпослуг АПУ затверджує план удосконалення професійних знань аудиторів на рік. Аудиторська палата України найближчим часом планує знизити вартість проходження щорічного удосконалення професійних знань аудиторів з 2 000 до 1 750 грн.

АПУ можуть бути зараховані як проходження контрольного тестування інші види удосконалення професійних знань аудиторів (за рік, в якому відбулася подія):

1. Публікації у вигляді монографій, підручників чи навчальних посібників.
2. Розміщення статей у журналі «Аудитор України» чи його додатку.
3. Отримання аудитором вченого ступеня кандидата або доктора економічних наук.
4. Виконання повноважень члена Аудиторської палати України.
5. Викладання у Центрах з підготовки аудиторів до контрольного тестування обсягом не менше як 20 годин на рік.

6. Отримання диплому Асоціації сертифікованих присяжних бухгалтерів Великобританії (ACCA) або Американського Інституту сертифікованих присяжних бухгалтерів (AICPA), або отримання диплому Інституту фінансових бухгалтерів (IFA) з курсу «Міжнародні стандарти фінансової звітності» [2].

У відповідь на виклики, зумовлені подіями 2013-2014 рр., АПУ затвердила Порядок проведення удосконалення професійних знань аудиторів, які проживають на території Луганської та Донецької областей, з використанням дистанційної форми на 2016 р. Удосконалення професійних знань аудиторів у дистанційній формі здійснюється у вигляді серії вебінарів загальним обсягом 38 годин з подальшим проведенням контрольного тестування [9].

В Україні рішенням АПУ від 18.04.2003 р. запроваджено в дію Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів, який запроваджує фундаментальні принципи етики та правила надання аудиторських послуг. Одним з найважливіших принципів, на який необхідно звернути увагу, є принцип професійної компетентності та належної ретельності, який зобов'язує професійних бухгалтерів:

- підтримувати професійні знання та навички на рівні, необхідному для надання клієнтам або роботодавцям компетентних, професійних послуг;
- діяти сумлінно і відповідно до застосовних технічних та професійних стандартів [1].

Для забезпечення належної реалізації вимог Кодексу етики професійних бухгалтерів АПУ розробляє відповідні програми, які вміщують питання з аудиту, бухгалтерського обліку і фінансової звітності, системи оподаткування, правового забезпечення підприємницької діяльності, аналізу фінансової звітності, математичних методів та фінансового менеджменту в бізнесі. За своїм обсягом вони розраховані на щонайменше 40 годин і повинні включати лекції, семінарські й практичні заняття.

Центри, з якими Аудиторська палата України уклала договір щодо підготовки аудиторів до контрольного тестування:

- Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр розвитку аудиту»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Статус»;
- Дочірнє підприємство «Статус-Донецьк»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Статус-Південь»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Статус-Харків»;
- Національний центр обліку та аудиту Національної академії статистики обліку та аудиту;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Навчально-методичний центр Спілки аудиторів України» [3].

Одним із стратегічних напрямів діяльності Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка аудиторів України» є вдосконалення професії аудитора, який передбачає в тому числі й організацію системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації членів ВПГО «САУ» [4].

Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) є громадською професійною саморегулюючою некомерційною організацією, створеною з метою відстоювання інтересів представників бухгалтерської та аудиторської професій. Серед пріоритетів ФПБАУ: підвищення рівня професіоналізму фахівців-обліковців, поліпшення їх іміджу в суспільстві та покращення якості послуг, що надаються ними. ФПБАУ прийняла норму Міжнародної Федерації Бухгалтерів, щодо обов'язкового підвищення кваліфікації членів організації в обсязі 120 годин на три роки. Навчально-методичний центр ФПБАУ кожного місяця проводить різні навчальні заходи, які зараховуються як підвищення кваліфікації та на які запрошуються як члені Федерації так і колеги, які прагнуть бути в авангарді бухгалтерської справи [5].

Міністерством фінансів України розроблено модель реформи ринку аудиторських послуг, яка викладена в новому законопроекті «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Окрім іншого, даний законопроект вигідний самим аудиторським компаніям, адже дозволить знизити витрати аудиторських компаній на навчання та сертифікацію в різних регуляторних органах. Варто зазначити, що законопроект отримав позитивні

висновки від Єврокомісії, Міжнародного форуму незалежних регуляторів аудиту (IFIAR), Ради фінансової звітності Великої Британії та Комісії аудиторського нагляду Федеративної Республіки Німеччина [6].

23.12.2014 р. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Аудиторська палата України, ВПГО «Спілка аудиторів України» та Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України провели засідання Всеукраїнського наукового круглого столу з метою обговорення проблем та розробки пропозицій щодо сучасної концепції розвитку аудиторської діяльності в Україні в умовах європейської інтеграції. За результатами зроблених доповідей та обговорення проблемних питань сучасного стану аудиту в Україні учасниками вироблено напрями подальшого розвитку аудиту та удосконалення законодавчого та нормативного регулювання аудиторської діяльності. На думку учасників круглого столу, для вдосконалення організації аудиторської діяльності на різних рівнях необхідно зокрема розробити нову концепцію підготовки та сертифікації аудиторів в Україні, яка б відповідала світовій практиці, посилити контроль за підвищенням рівня професійних знань аудиторів [7].

В останні роки суттєво збільшився попит на фінансистів, які мають дипломи і сертифікати міжнародних інститутів та організацій, таких як ACCA, IAB, IFA, CPA, CIMA, CGA, IMA, CFA тощо. Таке зростання пов'язане, насамперед, з тим, що компанії переходять на ведення обліку за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), а також гармонізацією національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними. У зв'язку з цим необхідно розвивати існуючі та застосовувати найбільш ефективні міжнародні технології та програми підготовки фінансистів [10].

Перспективним напрямом удосконалення професійних знань аудиторів України, вважаємо, є отримання кваліфікації CFAB ICAEW, яка є професійною кваліфікацією Інституту Присяжних Бухгалтерів Англії і Уельсу (ICAEW). ICAEW – одна із старих професійних бухгалтерських асоціацій у світі, заснована в 1880 р. в Лондоні, Великобританія. ICAEW сьогодні – це провідна

міжнародна професійна членська асоціація, що підтримує більше 142 000 Присяжних Бухгалтерів в 160 країнах світу [8].

ICAEW CFAB є першим рівнем АСА, що є лідером міжнародної бізнес кваліфікації. У 98 % компаній, що входять до списку Кращих Глобальних Брендів (Best Global Brands), працюють Присяжні Бухгалтера ICAEW з кваліфікацією АСА. 83 % компаній в індексі FTSE 100 мають у своїй раді директорів Присяжних Бухгалтерів – членів ICAEW [8].

ICAEW CFAB має наступні переваги:

- дає практичні навички і базові знання фінансів, обліку і бізнесу, які високо цінуються у будь-якій організації у будь-якій країні світу;
- допомагає вигідно виділитися на ринку праці і позиціонувати себе в якості амбіційного і мотивованого співробітника в очах перспективних роботодавців;
- іспити проходять на базі комп'ютерних технологій, здавати їх можна у будь-який зручний час в акредитованому комп'ютерному центрі;
- іспити CFAB однакові в усіх країнах світу і жорстко централізовані. Це забезпечує світовий рівень підготовки і високу міру достовірності результатів незалежно від місця здачі;
- якісні учбові матеріали і ресурси забезпечують високий рівень успішності. Біля 90 % студентів складають іспити CFAB з першого разу;
- при успішній здачі всіх необхідних іспитів студенти отримують офіційний сертифікат від ICAEW, що визнає їх досягнення;
- можливе звільнення від складання іспитів по окремих модулях CFAB шляхом отримання перезаліків за навчання по програмах CAP/CIPA [8].

Висновки. Таким чином, враховуючи особливості вдосконалення професійних знань аудиторів в Україні, уявляється необхідним:

- ліквідація монопольного становища розробників методологічного забезпечення, потрібного для удосконалення професійних знань аудиторів;
- проведення аналізу програм навчальних центрів, внесення необхідних змін і приведення їх у відповідність до вимог сучасного ринку;

– зниження вартості проходження щорічного вдосконалення професійних знань аудиторів;

– оновлення знань представників аудиторської професії не лише якісним і актуальним, а й забезпечення максимальної доступності й прозорості набуття аудитором професійних знань;

– поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів і аудиторів.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в дослідженні зарубіжних практик удосконалення професійних знань аудиторів в умовах реалізації євроінтеграційної політики України.

Список використаних джерел:

1. Кодекс етики професійних бухгалтерів / пер. з англ. за ред. С. Я. Зубілевич. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2010. – 124 с.
2. Положення про постійне удосконалення професійних знань аудиторів України, затвердженого рішенням Аудиторської палати України від 31.05.2007 р. № 178/5 (у редакції рішення Аудиторської палати України від 30.06.2016 № 326/6) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://apu.com.ua/content.php?lang=ukr&c=showsklad_apu.php&id=21.
3. Аудиторська палата України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/udoskonalennya-profesijnikh-znan-auditoriv-ukrajini>.
4. Спілка аудиторів України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spilka-audit.org.ua>.
5. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ufraa.org>.
6. Аудиторська реформа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/news/aspekti-roboti/audytorska-reforma>.
7. Резолюція та рекомендації Всеукраїнського наукового круглого столу «Розвиток аудиту в Україні у контексті європейської інтеграції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spilka-audit.org.ua/images/pdf/Rezol.pdf>.
8. CAP/CIPA в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.capcipa.ua/ua/articles/951.html>.
9. Порядок проведення удосконалення професійних знань аудиторів, які проживають на території Луганської та Донецької областей, з використанням дистанційної форми на 2016 рік, затверджене рішенням Аудиторської палати України від 26.05.2016 р. № 325/7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://apu.com.ua/content.php?lang=ukr&c=showsklad_apu.php&id=21.
10. *Петрусенко І.* МФЗ-сертифікація [Електронний ресурс] / І. Петрусенко. – Режим доступу: http://ifrs.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ000644.
11. *Шостаківська Н. М.* Аудит : курс лекцій / Н. М. Шостаківська. – Тернопіль : ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2016. – 152 с.

Кнызһнык L. Y. Improvement of professional knowledge of auditors of Ukraine: modern state and prospects of development.

The analysis of the institutional and regulatory framework for the professional development of auditors. The features of improvement of professional knowledge of auditors of Ukraine. Defines the main directions of further development of the training of auditors in the context of implementation of European integration policy of Ukraine.

Key words: governance, audit, training of auditors, professional knowledge of auditors.

Надійшла до редколегії 21.11.2016 р.

